

El referèndum tranquil

Tothom qui ha visitat Escòcia els darrers mesos explica que el moviment favorable a la independència és molt més polític que no pas popular; que a Edimburg i a Glasgow no es fan manifestacions multitudinàries a favor d'un nou estat, com passa a Catalunya, i que el Partit Nacional Escocès (SNP per Scottish National Party) és qui arrossega els favorables al *sí*. També és cert que aquest SNP volia governar per convocar un referèndum i va aconseguir la majoria absoluta al Parlament d'Edimburg. I és innegable que Escòcia té una història i una simbologia nacional reconegudes i omnipresents que no li nega ningú. Els escocesos fan onejar solitària la bandera amb la creu de sant Andreu, tenen selecció nacional de futbol i uns magnífics centres interpretatius de les guerres lliurades contra els anglesos, com el de la batalla de Culloden, sense que ningú els acusi de radicals. A les

El 18 de setembre els escocesos votaran en referèndum si volen ser un estat independent o continuar dins del Regne Unit. En les enquestes, el *no* (a l'estat independent) sempre ha anat davant del *sí*, però el marge es va estretint, i l'últim debat televisat va ser una victòria aclaparadora del defensor de la independència, Alex Salmond, primer ministre d'Escòcia i líder de l'Scottish National Party.

botigues de *souvenirs* dels castells escocesos o de la Royal Mile d'Edimburg hi ha el tartà dels clans, whisky i el monstre del llac Ness, i a ningú no se li acudiria vendre figuretes del Beefeater londinenc, representacions del Big Ben o barrets forts. Els escocesos viuen el

seu patriotisme sense gaires interferències del Regne Unit.

De la mateixa manera, Escòcia podrà celebrar un referèndum gràcies a un acord amb l'Estat, signat sense traumes ni escarafalls pel primer ministre (*prime minister*) del Regne Unit, David Came-

A l'esquerra, una foto del castell del Ilac Awe. A dalt, el Parlament escocès, obra de l'arquitecte català Enric Miralles. A sota, el centre d'interpretació de la batalla de Culloden.

ron, i el primer ministre (*first minister*) d'Escòcia, Alex Salmond. I el resultat de les urnes serà acceptat per tots dos, com és lògic en democràcia. Serà el dijous 18 de setembre.

Més óssos panda que no pas tories. L'independentisme dels escocesos va naixer d'un moviment nacionalista que va fer les primeres passes a començament del segle XX, lògicament arrelat en la història d'una Escòcia independent fins al 1707, quan es va signar la *union act* ('acta d'unió'), mitjançant la qual es creava el Regne Unit de la Gran Bretanya.

El nacionalisme escocès degué sorgir, en gran manera, com a reacció a la desfeta de l'imperi britànic, l'equivalent britànic del 1898 espanyol. La participació d'Escòcia en el procés colonial havia estat molt activa. La ciutat de Glasgow s'havia arribat a conèixer amb l'expressió *la segona ciutat de l'imperi*;

els escocesos havien participat tant en les accions militars com en el govern administratiu i econòmic de les colònies: entre 1885 i 1939, un terç dels governadors generals de les colònies havien estat escocesos.

La desfeta de l'imperi i la desindustrialització dels anys seixanta i setanta del segle passat van afectar greument Escòcia, però la clatellada definitiva la hi donaria la Dama de Ferro. El moviment nacionalista es va expandir i consolidar els anys que Margaret Thatcher va ocupar el número 10 de Downing Street (1979-1990). Ho reconeix un setmanari tan poc sospitós de ser esquerrà o partidari de la independència d'Escòcia com *The Economist*, que al juliol interpel·lava els escocesos amb un títol de ressonàncies *pop*: *Don't leave us this way* ('No ens deixeu d'aquesta manera'). Recordava que "entre 1979 i 1981 Escòcia va perdre una cinquena part de la seva força de treball", afir-

mava que havia passat el mateix a les ciutats industrials del nord i el centre d'Anglaterra i considerava que els escocesos s'havien sentit més castigats perquè Thatcher va implantar, a Escòcia abans que a la resta del Regne Unit, el seu famós *poll tax*, un impost local que obligava a pagar el mateix a tots els ciutadans, sense tenir en compte els ingressos o el lloc de residència. "La idea dels *tories* blasmadors, destructors de treball i plens d'odi contra els escocesos", deia *The Economist*, "va prendre forma, i especialment quan els conservadors van manar a Westminster. Al cap dels escocesos, els conservadors i els anglesos poden semblar idèntics."

A *Escòcia, joc de miralls*, un reportatge d'Esteve Soler publicat per Pòrtic fa uns quants mesos, aquest periodista entrevista un activista de Yes Scotland, Ian McKerron, que diu el mateix amb unes altres paraules: "Crec", diu aquest partidari del sí, "que el sentiment nacionalista a Escòcia neix perquè la gent s'ha adonat que ens mereixem el govern pel qual hem votat, el d'Edimburg, i no un govern pel qual no hem votat com és la coalició conservadora i liberal de Westminster. Un executiu pel qual els escocesos no hem votat."

Des de Thatcher, el Partit Conservador no ha tornat a aixecar el cap a Escòcia. No fa gaire els partidaris de la independència ho manifestaven amb sarcasme recordant a David Cameron que a Escòcia hi ha més óssos panda que no pas *tories*: al zoo d'Edimburg hi ha dos exemplars de panda, però de les urnes escoceses només en va sortir elegit un *tory* per al Parlament de Westminster.

El model d'estat que l'SNP vol, com afirmen molts partits socialdemòcrates europeus, és l'escandinau i, concretament, el de Noruega. *The Economist*, però, opina que les receptes de l'SNP són més aviat utòpiques: "La sensació és que prometen uns serveis públics de l'estil escandinau amb un sistema impositiu semblant al dels Estats Units. Això és fantasia, no pas socialisme".

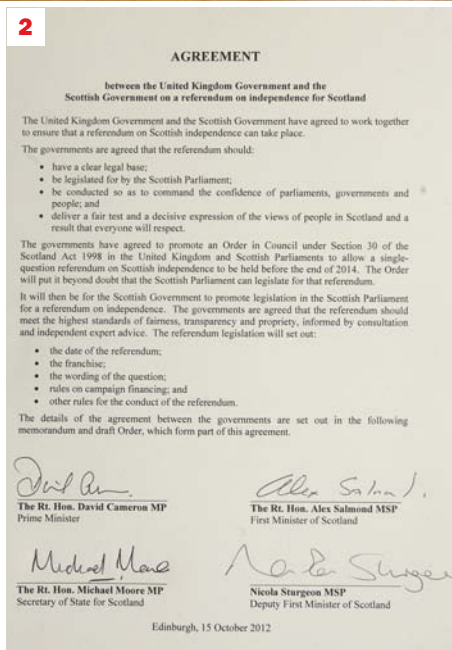
L'or negre d'Escòcia. Efectivament, el model noruec és el desitjat pels independentistes escocesos perquè tenen unes característiques equiparables i una visió compartida de l'economia: tots

dos països tenen una població d'uns cinc milions d'habitants, ingressos per petroli, moneda pròpia i gens d'interès per l'euro. Evidentment, Noruega és el paradís somiat perquè ocupa el segon lloc quant al PIB nominal per càpita i es va independitzar fa poc més un segle, el 1905.

El petroli és una de les claus del potencial d'una Escòcia independent i, en conseqüència, una de les qüestions que surten sempre en els debats sobre la seva viabilitat com a estat nou. No és casualitat tampoc que el primer ministre actual i líder de l'SNP, Alex Salmond, procedeixi del camp dels estudis econòmics lligats a les empreses petroleres. El debat sobre el control del petroli pel Govern escocès i la vida útil que queda a les plataformes petroleres del "seu" mar del Nord són fonamentals per garantir un futur econòmic pròsper. Els uns i els altres tenen versions diferents –vegeu el reportatge a la pàgina 15–, però Salmond recorda sovint al primer ministre del Regne Unit, David Cameron, que ell ja era analista del petroli quan Cameron encara estudiava a l'Eton College.

Míssils nuclears? No, gràcies. Un dels temes que poden desequilibrar la balança a favor del sí és la promesa que una Escòcia independent no haurà de mantenir armes nuclears a la base que actualment l'OTAN té a tot just 40 quilòmetres de Glasgow, al riu Clyde, ofi-

1 i 2. El 10 de gener de 2012 el primer ministre britànic, David Cameron, i el first minister d'Escòcia, Alex Salmond, signaven l'acord per la celebració d'un referèndum sobre la independència d'Escòcia. 3 Tobermory, a l'illa de Mull, a la costa oest d'Escòcia. 4 El príncep William i Kate Middleton visiten la destil·leria del whisky The Famous Grouse. A Escòcia el whisky de malta i la corona són intocables. 5 El castell d'Eilean Donan, un dels monuments emblemàtics d'Escòcia.

cialment coneguda amb el nom de Her Majesty's Naval Base (HMNB) Clyde. Aquest indret és la base d'operacions de l'OTAN per als submarins nuclears del programa Trident des del desembre de 1994. El *Libre blanc de la independència* assegura que "fins ara s'han perdut

milers de milions de lliures en unes armes que no han estat utilitzades mai, i si no actuem ara, correm el risc de perdre'n encara més per la voluntat de crear nous sistemes d'armes nuclears. Amb el seu poder de destrucció indiscriminada i inhumana, Trident és una ofensa

l'estranger i desplegar no tan sols tropes, sinó també armes nuclears.”

La setmana passada el Consell Atlàntic publicava una opinió de James Hasik, del Brent Scowcroft Center de Seguretat Internacional. Aquest expert indicava que els plans de l'SNP són expulsar els submarins nuclears de Clyde el 2020, a tot tardar. Això crearia un problema a l'OTAN i donaria força de negociació a Edimburg, segons Hasik. Com a nova ubicació, Hasik assenyalava les “dues principals instal·lacions de la Marina Reial, HMNB Devonport i HMNB Portsmouth, a les zones poblades de la costa sud d'Anglaterra”. Hasik opina que la més factible és Devonport, on “els ciutadans ja estan acostumats a la presència de les instal·lacions nuclears”.

Hasik també reconeix que al Fòrum Estratègic Foresight del Consell Atlàntic, Anne Marie Slaughter, membre del Departament d'Estat dels EUA i ara a la New America Foundation, “va opinar que una Escòcia independent i una Catalunya independent farien una bona

5

a la decència bàsica. El compromís de Westminster amb les armes nuclears deixa debilitats uns altres aspectes de la nostra defensa”. Així, el *Llibre blanc...* sembla obrir la porta a invertir en una altra classe d'armament i a compensar, d'aquesta manera, la pèrdua de llocs de

treball que pot implicar el tancament de les bases militars britàniques.

“Durant dècades hem estat part d'un sistema amb què Westminster ha tractat de projectar el seu poder global perquè ha donat a la Gran Bretanya la capacitat de participar en intervencions militars a

feina d'autodefensa”. Hasik opina que els plans de defensa d'Escòcia són més irrealitzables que no pas els presentats a Catalunya pel que havia estat la Sectorial de Defensa de l'ANC, ara fora d'aquesta plataforma, en el document “Dimensionament de les Forces de De-

1 A dalt, l'últim debat televisat sobre la independència entre Allister Darling (esquerra) i Alex Salmond. **2** Glasgow és la ciutat més poblada. A l'època colonial es coneixia com "la segona ciutat de l'imperi". **3** Les carreteres escoceses no són les millors del món: les vies d'un sol carril amb llocs per deixar pas (*passing Place*) són habituals als Highlands. **4** Tomba d'un mite escocès: Rob Roy.

fensa de Catalunya I: la Força Naval". Hasik considera que aquesta proposta "planteja una visió valuosa i refrescant de l'especialització en la defensa col·lectiva: construir una marina de guerra que se centra relativament a influir en els esdeveniments a terra." En canvi, pensa que el pressupost de defensa d'una Escòcia independent representarà una càrrega molt pesant als escocesos.

L'acord per la celebració del referèndum del 18 de setembre es va tancar, de mutu acord, el 10 de gener de 2012. A diferència d'unes altres latituds, el debat entre Cameron i Salmond va ser sobre la pregunta. El primer ministre

d'Escòcia volia que s'inclogués una opció de "més autogovern per a Escòcia", mentre que el primer ministre britànic optava per un *sí* o *no* a la independència. Conscient que la voluntat de més autonomia per a Escòcia hi és majoritària, Cameron obligava a triar caixa o faixa per arronsar els indecisos, utilitzar l'opció del desastre econòmic del nou estat i així obtenir un *no* majoritari.

Vist com ha evolucionat el procés, potser Cameron s'hi repensaria. En les enquestes, el *no* sempre ha anat davant del *sí* a la independència, però ara, a dues setmanes del referèndum, la victòria

del *no* sembla que pot perillar. Després de l'últim debat televisat entre Salmond i Allister Darling, l'ex-ministre laborista escocès que dona veu als unionistes de Better Together, les enquestes situen els favorables al *no* en el 46% i els del *sí* en el 54% .

Tot i la tranquil·litat amb què els escocesos viuen el referèndum, la campanya de Better Together ha incidit més en les conseqüències negatives de la independència que no pas en les positives de la Unió. A *Escòcia, joc de miralls*, Esteve Soler entrevista el propietari d'un clàssic establiment de *fish & chips* i partidari de votar *no*, Alan McAumm. Ell creu

“neteja ètnica promoguda des del poder britànic per destruir la cultura i el sistema de clans escocesos i així unificar la Gran Bretanya sota la influència d’una sola capital i d’un sol govern dirigit des de Londres”, segons les paraules de Soler. En canvi, l’historiador li fa veure que el nacionalisme escocès no s’ha alimentat d’aquesta història: “No hi ha una voluntat de revenja contra els anglesos, amb qui es van unificar de manera voluntària i amb qui comparteixen una llengua i una història d’èxits. El nacionalisme escocès no troba l’ànima en l’odi, en l’ètnia. És un nacionalisme postmodern. No ha estat un nacionalisme creat des de la societat, sinó des de la política.” “Potser”, conclou Soler, “això explica que el debat sobre la independència a la societat escocesa sigui poc viscut i no despertí passions, no té visceralitat perquè el poble s’ha trobat amb l’obligació de decidir el seu futur com a país sense acabar de voler-ho.”

Àlex Milian

que “la campanya de Better together” ha “perdut una gran oportunitat” precisament per això: “Fan una campanya massa negativa”, diu. “Vénen ganas fins i tot de no votar-los. Crec que haurien d’haver explicat als escocesos els beneficis de continuar dins del Regne Unit, els avantatges de formar-ne part, en lloc de perdre el temps amenaçant i posant només el focus en els perills de ser independents.”

Sembla que l’opció adoptada per Better Together perjudica els seus interessos, alhora que l’SNP va demostrant que la por de la independència no té gaire base, de la mateixa manera que va demostrar en el debat televisat que Escòcia pot mantenir com a moneda la lliura esterlina.

I és que el nacionalisme escocès és diferent.

Al seu llibre, Esteve Soler demana a un historiador si episodis històrics com la neteja de les Highlands pot ser un dels orígens del nacionalisme escocès. Alguns estudiosos veuen aquell episodi, un despoblament forçat per Londres d’aquella àrea per convertir-la en zona de pastures en mans d’uns pocs terratinents (també escocesos), com una

43
Premis Octubre

Recepció d’originals fins al 7 de setembre

Per a més informació:

<http://www.tresiquatre.cat/bases-premis-oktobre-2014/>